

Prvá diskusia o návrhu právnej úpravy právnických osôb súkromného práva

10. 3. 2022

„Rozhodnutia orgánov právnických osôb“

Na pôde ministerstva spravodlivosti sa uskutočnilo prvé diskusné kolo so zástupcami katedier občianskeho práva a obchodného práva právnických fakúlt, delegovaných zástupcov Slovenskej advokátskej komory a ďalších pozvaných subjektov. Cieľom radu podujatí je podrobne prediskutovať navrhovanú právnu úpravu po menších častiach. Predmetom prvého bloku boli rozhodnutia orgánov právnických osôb a ich súdna kontrola. Účastníkom, oboznámeným s novou právnou úpravou, bol vopred zaslaný aj doplnkový materiál, v ktorom bol bližšie priblížený súčasný stav a navrhovaná právna úprava, tak z teoretického ako aj aplikačného pohľadu a tiež žiadosť o kritický prístup k predloženému materiálu.

Diskusia bola vedená o mnohých aspektoch navrhovanej právnej úpravy, pre zápis vyberáme tie, ktoré boli diskutované intenzívnejšie, a ktoré môžu byť zaujímavé aj do budúcnosti.

Základné východiska návrhu, podľa ktorých aj rozhodnutia orgánov právnickej osoby môžu byť právne úkony a majú sa na ne použiť pravidlá o právnych úkonoch, ako aj rozdelenie medzi neplatné a zrušiteľné (a tiež ničotné) rozhodnutia orgánov boli považované za vhodné východisko úvah aj návrhu. Jednotlivé navrhované riešenia ale boli podrobené kritike a diskusi.

V prvom rade sa diskutovalo o navrhovanom ustanovení všeobecnej časti Občianskeho zákonníka, ktorého sa predpokladá, že rozhodnutie, ktoré má byť povinne zachytené v zápisnici sa považuje za prijaté v tom znení, ako bolo zachytené v zápisnici. Sporné bolo, či ide len o otázku dôkaznú, ktorú by nebolo potrebné osobitne upravovať, alebo aj o otázku vecnú. V prospech vecného riešenia svedčí to, že ovplyvňuje litigačnú stratégiu (nepripustnosť pozitívnej určovacej žaloby o existencii iného rozhodnutia, kým nie je napadnuté zapísané rozhodnutie). Aj v súčasnosti sa však takýmto spôsobom implicitne postupuje a je považovaný za vecne správny.

Ďalej sa viedla diskusia o vadách rozhodnutí orgánov právnických osôb, teda dôvodoch, ktoré vedú k neplatnosti alebo zrušiteľnosti rozhodnutí. Diskusia sa týkala viacerých bodov.

- Namietala sa nadbytočná duplicita ustanovení o neplatnosti právnych úkonov vo všeobecnej časti a osobitne aj pri rozhodnutí orgánov. Tento názor bol podložený tvrdením, že ak je rozhodnutie orgánov právnym úkonom, tak sa naň majú uplatniť ustanovenia o neplatnosti právnych úkonov a niet osobitne potrebu duplikovať tieto ustanovenia. Proti tomu bolo vznesené, že úprava neplatnosti rozhodnutí orgánov právnických osôb slúži nie len na zopakovanie všeobecných pravidiel, ale na ich úpravu v dvoch smeroch: jednak rozšírenie väd rozhodnutia, ktorým je rozpor so stanovami právnickej osoby, ale aj zúženie dôvodov neplatnosti o dôvody zrušiteľnosti rozhodnutia. Východiskom navrhovanej právnej úpravy je pritom preferencia zrušiteľnosti – ak je rozhodnutie zrušiteľné, tak nie je neplatným. Určitý prienik a možnosť formálneho zjednotenia pravidiel v procese ďalších úprav návrhu však je vhodné zvážiť.
- Tiež sa viedla diskusia o tom, či je potrebné osobitne uviesť porušenie povinnosti člena združenia ako samostatného dôvodu zrušiteľnosti rozhodnutia mimo porušenia zákona, stanov či práva člena združenia, a to najmä v súvislosti s tým, či môže dôjsť k porušeniu povinnosti bez porušenia práva člena združenia a bez porušenia stanov právnickej osoby. Príkladom by tu mohli byť povinnosti uložené záväznými rozhodnutiami orgánov právnickej osoby. Keďže však aj ich záväznosť by mala vyplývať buď zo zákona alebo stanov právnickej osoby, malo by byť možné tento špecifický dôvod zrušenia vyvodiť z ostatných.
- Zároveň sa diskutovalo aj o systematickom usporiadaní väd rozhodnutí orgánov právnických osôb. Preferencia zrušiteľnosti rozhodnutí orgánov právnických osôb pred neplatnosťou podľa niektorých diskutujúcich odôvodňuje aj systematické predsadenie právnej úpravy zrušiteľnosti pred neplatnosť. Proti tomu však na druhej strane hovorí to,

že aj pri úprave právnych úkonov je ako prvá neplatnosť a až ako druhá zrušiteľnosť, ako aj to, že kým neplatnosť je obsiahnutá v jednom ustanovení, tak zrušiteľnosť vo viacerých, vrátane pravidiel procesného charakteru.

Intenzívne bola diskutovaná otázka dvojstupňových rozhodnutí právnických osôb a ich súdneho prieskumu, teda situácie, kedy je rozhodnutie orgánu preskúmané druhým orgánom právnickej osoby. Návrh tu vychádza z konceptu, že z pohľadu súdneho prieskumu ide o jedno rozhodnutie orgánu právnickej osoby a po formálnej stránke sa napáda to posledné. V diskusii sa žiadalo presnejšie vymedziť plynutie lehoty na podanie žaloby o zrušenie rozhodnutia tak, aby plynula až od rozhodnutia druhostupňového orgánu ako aj to, aby bolo zrejmé, ktoré rozhodnutie má byť preskúmané žalobou a aké majú byť dôvody žaloby, keďže rozhodnutia môžu trpieť rôznymi vadami.

Veľkú diskusiu vyvolal návrh čo do aktívnej legitímácie na podanie žaloby o zrušenie rozhodnutia orgánu právnickej osoby. V návrhu sa navrhuje, aby žalobu o zrušenie rozhodnutia orgánu právnickej osoby mal a) poverený člen orgánov právnickej osoby bez potreby ďalšej podmienky legitímácie, b) súčasní a bývalí členovia združenia či členovia orgánov, ak ide o rozhodnutie, ktorými došlo k porušeniu ich práv a c) tiež členovia združenia, ktorí hlasovali proti uzneseniu členskej schôdze alebo sa odôvodnene nezúčastnili členskej schôdze.

- V diskusii bol prezentovaný návrh rozšíriť aktívnu legitímáciu, a to buď na ktoréhokoľvek člena právnickej osoby bez dodatočnej podmienky alebo na kohokoľvek s tým, že aktívna legitímácia by sa posudzovala podľa naliehavého právneho záujmu. Argumentovalo sa najmä tým, že člen združenia by nemal byť nútený zúčastniť sa členskej schôdze a nemal by preto stratiť aktívnu legitímáciu napadnúť uznesenie členskej schôdze ani v prípade, ak by sa ho nijako netýkalo a nedošlo k porušeniu jeho práv. Návrh vychádza z toho, že člen združenia, ktorý bol informovaný o obsahu rozhodnutia a mohol sa zúčastniť, no napriek tomu sa nezúčastnil, by nemal mať aktívnu legitímáciu pre žalobu o zrušenie uznesenia členskej schôdze, s výnimkou, že by porušovalo jeho práva.
- V rámci obchodných spoločností by aktívna legitímácia mala byť rozšírená na ktoréhokoľvek člena orgánu obchodnej spoločnosti, nemalo by sa vyžadovať poverenie tohto člena orgánu celým orgánom právnickej osoby.
- Rovnako sa viedla diskusia o aktívnej legitímácii likvidátora a správcu v konkurze na podanie žaloby o zrušenie rozhodnutia orgánu právnickej osoby. Vzhľadom na to, že likvidátor sa podľa návrhu právnej úpravy považuje za orgán právnickej osoby, nebola potreba jeho aktívnu legitímáciu osobitne zvýrazniť. Naopak, správca by mal mať rovnaké oprávnenia ako poverený člen orgánu a ak nebude táto úprava obsiahnutá v konkurznom práve, mala by byť zahrnutá v návrhu.

Predmetom diskusií bola aj problematika pozitívnej určovacej žaloby o tom, že rozhodnutie prijaté bolo. Takáto žaloba by mala byť prípustná aj podľa súčasnej právnej úpravy, otázne je však, či je potrebné ju viazať na podmienky aktívnej legitímácie žaloby o zrušenie rozhodnutia tak, ako to predstavuje návrh. Spravidla pôjde o predbežnú otázku v iných meritórnych konaniach, kde by mala byť existencia rozhodnutia skúmaná aj bez toho, aby bola osobitne potrebná žaloba na jeho ustálenie (rozhodnutie o priznaní odmeny členovi orgánu by sa skúmalo v konaní o zaplatení tejto odmeny, rovnako aj rozhodnutie o vyplatení podielu na zisku, existencia rozhodnutia o vylúčení spoločníka by sa mohla skúmať v neskoršom konaní o zrušení uznesenia, na prijatí ktorého sa už nemal zúčastňovať a podobne). Existuje však stále určitý priestor aj pre pozitívne určovacie žaloby samostatné (napríklad rozhodnutia o zmenách základného imania). Problematika by preto mala byť podrobnejšie zvážená.

Diskusia medzi účastníkmi sa viedla v konštruktívnom kritickom duchu a priniesla mnohé impulzy pre ďalšie práce.

Zapísal: Kristián Csach